

Farsta 1 oktober 2021

Mottagare
Socialdepartementet
S2021/04587

Vår referens: eugenia.rudenberg@dhr.se

Stärkt rätt till personlig assistans SOU 2021:37

DHR är en idéburen demokratisk organisation för och av personer med nedsatt rörelseförmåga. Genom att skapa opinion och påverka de politiska besluten arbetar vi för ett öppet Sverige, där personer med nedsatt rörelseförmåga inte blir utestängda. En av utgångspunkterna i vårt arbete är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det är utifrån detta perspektiv vi framför våra synpunkter på utredningen.

Inledning

Behov är inte enskilda, uppsplittrade och förutsägbara, utan skapar tillsammans en helhet som inte går att räkna på i timmar och minuter. Därför behövs förändringar i lagstiftningen om personlig assistans. Vi menar att utredningens syfte är gott; att stärka den personliga assistansen för barn genom att smalna av föräldraansvaret, förstärka stödet för assistansanvändare vid behov av sjukvårdande egenvårdsinsatser samt stärka rätten till personlig assistans för vissa hjälpbehov som har stor betydelse för möjligheten att leva på lika villkor som andra.

Försämrade möjligheter för personer med funktionsnedsättning att leva som andra

Utredarna har bland annat identifierat att vissa personer som tillhör personkretsen enligt LSS hamnar utanför den personliga assistansen trots omfattande stödbehov, på grund av utvecklingen i rättspraxis. Det är naturligtvis positivt att brister har identifierats och att målsättningen är att

skapa förbättringar för personer i behov av personlig assistans. Som den personliga assistansen fungerar i dag ser vi allt oftare försämrade möjligheter för personer med funktionsnedsättning att leva som andra. Det handlar bland annat om att allt färre personer blir beviljade personlig assistans, samtidigt som allt fler förlorar den assistans som de tidigare haft rätt till. Det handlar även om att allt fler personer får allt färre assistanstimmar i förhållande till sina behov. Mest tydligt är detta när det gäller personkrets tre, det vill säga personer som har stora varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som gör att man har stora svårigheter att på egen hand klara sin dagliga livsföring.

Den personliga assistansen behöver förändras i grunden

DHR ställer sig positivt till utredningens förslag, men eftersom den personliga assistansen har urholkats under ett flertal år behöver den förändras i grunden. Inte minst för att Sverige ska klara av att leva upp till sina åtaganden enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Förslagen i utredningen tar enbart sikte på enskilda punkter och löser inte de grundläggande problemen som vi känner till idag där allt fler personer utestängs från den personliga assistansen eller förlorar sin assistans. Den personliga assistansen måste ses i sin helhet och för detta krävs att faktiska problem i lagstiftningen löses, istället för att återkommande försök görs att lappa och laga. DHR deltar gärna i ett sådant förändringsarbete och bidrar med våra gedigna kunskaper och erfarenheter.

Vi menar vidare att den nuvarande behovsbedömningens uppdelning i grundläggande behov och andra personliga behov är en oacceptabel indelning av människors behov. Behoven skiljer sig naturligtvis åt mellan olika individer, precis som för personer utan funktionsnedsättning. Ett särskiljande mellan begreppen innebär en avhumanisering och objektifiering av assistansberättigade. Behov är nämligen inte enskilda, uppsplittrade och förutsägbara, utan skapar tillsammans en helhet som inte går att räkna på i timmar och minuter.

Övergripande genomlysning av rättssäkerheten inom insatsen personlig assistans

Vi är positiva till att utredningen lyfter problemen med rättssäkerheten gällande hur föräldraansvaret tillämpas inom den personliga assistansen. Vi efterlyser dock en mer övergripande genomlysning av rättssäkerheten inom insatsen som helhet.

Därutöver anser vi att rimliga ekonomiska förutsättningar måste ges för att personliga assistenter ska kunna anställas, utbildas och introduceras till uppdraget för att den assistansberättigades behov ska kunna tillgodoses i tillräcklig omfattning. Det förutsätter bland annat att schablonbeloppet räknas upp varje år till minst samma nivå som i kollektivavtalen.

Vi har valt att kommentera några av förslagen nedan särskilt.

9.8 Hälso- och sjukvården ska ta särskilda hänsyn när vård ska ges till personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar.

”Förslag: När hälso- och sjukvård ges till personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska särskilt övervägas om vård- och behandlingsinsatserna kan ges på ett sätt som i högre utsträckning möjliggör för den enskilde att leva och delta i samhällslivet på samma villkor som andra.”

DHR:s synpunkter

DHR tillstyrker förslaget. Bedömningen av möjligheten att leva och delta i samhällslivet på samma villkor som andra bör alltid ha sin utgångspunkt i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Om oklarheter uppstår angående vad det innebär att leva och delta i samhällslivet på samma villkor som andra i praktiken är det en god idé att tillvarata den värdefulla information som funktionshinderorganisationer besitter.

9.9 Förstärkt rätt till personlig assistans för personer som har behov av sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen

”Förslag: Behov av hjälp med grundläggande behov enligt 9 a § LSS som utgör sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen ska beaktas vid bedömningen av om rätt till personlig assistans föreligger, om den ansvariga sjukvårdshuvudmannen har ingått en överenskommelse med arbetsgivare till personliga assistenter om utförande av de sjukvårdande insatserna.”

DHR:s synpunkter på förslaget samt på övrigt i kapitel 9

Vi ser positivt på att vissa sjukvårdande insatser ska beaktas vid bedömning av rätten till personlig assistans. Vi saknar dock en djupare analys av hur assistansanvändares autonomi och självbestämmande påverkas av dessa förslag. Vi ser, precis som många andra, en risk för att assistansen i allt högre grad kommer att utgå från ett vårdperspektiv, vilket riskerar att bidra till en negativ utveckling av assistansen som helhet. Det finns även en risk att

personer som borde vara assistansberättigade men inte har behov av vård och tillsyn blir lägre prioriterade i den framtida utvecklingen i assistansen.

10.4.2 Behov av kontinuerligt stöd som föränleds av medicinsk problematik blir ett nytt grundläggande behov

”Förslag: Kontinuerligt stöd som föränleds av varaktig eller långvarig medicinsk problematik där uteblivet stöd utgör en allvarlig risk för liv eller hälsa blir ett grundläggande behov. Hjälpen med sådana behov ska anses som grundläggande behov oavsett hjälpens karaktär. Åtgärder som är direkt nödvändiga för att sådan hjälp ska kunna ges ska grunda rätt till personlig assistans för andra personliga behov.”

DHR:s synpunkter

DHR tycker att det är positivt att förslaget möjliggör för vissa personer som har förlorat sin assistans att återfå den samt öppnar upp för nya sökanden som uppfyller kriterierna i förslaget. Samtidigt visar de många rekvisit som den sökande ska uppfylla hur svårt det kommer att vara att i praktiken kunna få assistans beviljad utifrån förslaget.

Även om utredningens förslag syftar till förbättringar inom den personliga assistansen så har man ännu en gång endast lappat och lagat istället för att göra ett omtag.

Vänliga hälsningar

Åsa Strahlemo

förbundsordförande